

SUNDE FÆLLESSKABER

REDUKTION AF SOCIAL ULIGHED I SUNDHED GENNEM
PARTNERSKABSPROJEKTER MED ETNISKE
MINORITETSFORENINGER

SUNDE FÆLLESSKABER

REDUKTION AF SOCIAL ULIGHED I SUNDHED GENNEM PARTNERSKABSPROJEKTER MED ETNISKE
MINORITETSFORENINGER

Udarbejdet af Als Research
for Diversity Works

Forfattet af: Anne Heiberg Goor og Caroline Brodthagen Hald

København 2022

ALS Research ApS
Ny Vestergade 1, 2.
1471 København K
www.alsresearch.dk

FORORD

I dette notat fremlægges resultaterne fra evalueringen af Diversity Works' indsats *Sunde Fællesskaber - Reduktion af social ulighed i sundhed gennem partnerskabsprojekter med etniske minoritetsforeninger* (herefter *Sunde Fællesskaber*). Indsatsen er udviklet med støtte fra Nordea-Fonden.

Evalueringen, som er foretaget af Als Research, har til formål at belyse, hvordan implementeringen af sundhedsfremmende aktiviteter i minoritetsetniske foreninger bidrager til at reducere ulighed i sundhed blandt personer med minoritetsetnisk baggrund. Evalueringen har derudover til formål at belyse, hvordan og under hvilke forudsætninger Diversity Works' partnerskabsmetode fungerer som redskab til implementering af sundhedsfremme og forebyggelse.

Indsatsen er afviklet fra oktober 2019 til marts 2022 og bygger på 11 partnerskaber med minoritetsetniske foreninger fra både Jylland, Sjælland og Fyn.

Evalueringens resultater er baseret på en kvantitativ undersøgelse bestående af 2 spørgeskemaer og en kvalitativ undersøgelse bestående af 11 interviews med lokale foreningsrepræsentanter, 2 interviews med eksterne samarbejdspartnere, 5 interviews med projektledelsen i Diversity Works, samt interviews med 22 deltagere fra de lokale partnerskabsforeninger. Der er ligeledes foretaget observationer ved projektets netværksmøder og ved aktiviteter i forskellige partnerskabsforeninger.

Als Research vil gerne sige tak til de minoritetsetniske foreninger og deltagere, der med besvarelser af spørgeskemaer og deltagelse i interviews har bidraget med vigtig viden, indsigt og erfaringer til evalueringen. Vi vil ligeledes gerne takke projektleder Louise Kjær samt direktør Mirka Mozer fra Diversity Works for et godt samarbejde gennem hele evalueringsindsatsen.

Evalueringsrapport og undersøgelse er udarbejdet af Anne Heiberg Goor, konsulent og cand.scient.soc., og Caroline Brodthagen Hald, stud.mag. Dataindsamlingen er desuden udført af Laura Marie Kalmark, cand.scient.soc., og Ida Kvist Sommer, cand.mag. Ansvar for undersøgelsens analyser og konklusioner påhviler alene Als Research.

København, maj 2022

Jacob Als Thomsen
Adm. direktør
Als Research

OM SUNDE FÆLLESSKABER

Sunde Fællesskaber har til formål at øge viden om og kendskab til sundhed og det danske sundhedssystem blandt minoritetsetniske danskere. Forskning om sundhed og inklusion blandt minoritetsetniske danskere viser, at deres sundhed og sundhedsrelaterede rettigheder i høj grad udfordres af en række strukturelle barrierer som f.eks. sprogvanskeligheder, sundhedsforståelse, sociokulturelle forskelle, samt manglende viden om det danske sundhedssystem (SULIM-rapporten, 2016). Disse barrierer skaber en ulige adgang til kvalitetsfuld forebyggelse og behandling i målgruppen, idet de bevirker, at målgruppen i mindre grad end deres medborgere har tillid til og mulighed for at benytte sig af sundhedsfremmende tilbud i både den offentlige og civilsamfundsmæssige sektor.

Med *Sunde Fællesskaber* bestræber Diversity Works sig på at øge inklusionen af minoritetsetniske danskere i kommunale sundhedsindsatser samt sports- og foreningsliv ved at understøtte og kapacitetsopbygge fællesskaber, som allerede eksisterer blandt målgruppen, ud fra en sundhedsfaglig vinkel. En væsentlig del af projektet omhandler således at understøtte brobygning mellem de selvorganiserede foreninger og øvrige lokale, kommunale og regionale tilbud.

Diversity Works har gennem projektperioden for *Sunde Fællesskaber* indgået partnerskab med i alt 11 minoritetsetniske foreninger. Fælles for alle foreningerne er, at der er fokus på mangfoldighed, fællesskab og fælles oplevelser.

PARTNERSKABSMETODEN

Diversity Works har mange års erfaring med at arbejde med mangfoldige fællesskaber, som tager udgangspunkt i empowerment, handlekraft og medborgerskab. Udgangspunktet for *Sunde Fællesskaber* er derfor også den særlige partnerskabsmetode, som organisationen har arbejdet med. Partnerskabsmetoden tilsigter at benytte den vigtige viden og det erfaringsgrundlag, som ligger i de allerede eksisterende foreninger, der er målrettet minoritetsetniske danskere. Ved at definere og iværksætte sundhedsfremmende aktiviteter i samarbejde med de minoritetsetniske foreninger, har Diversity Works netop ønsket at nyttiggøre de velkendte og trygge rammer, som allerede eksisterer for målgruppen. Hermed optimeres mulighederne for at skabe sundhedsforankring i fællesskab og dermed også for, at målgruppen af minoritetsetniske danskere vil benytte og få gavn af projektets sundhedsrettede aktiviteter og tiltag.

KONKLUSIONER

Det kan på baggrund af evalueringen konkluderes, at Diversity Works med projektet *Sunde Fællesskaber* er lykkedes med at skabe en sundhedsorienteret indsats, der gennem netværksaktiviteter og fællesskab bidrager til at øge sundhed og trivsel blandt minoritetsetniske danskere.

Projektets resultater skyldes bl.a. brugen af partnerskabsmetoden, idet Diversity Works gennem partnerskaber med lokalt forankrede minoritetsetniske foreninger er lykkedes med at engagere og motivere minoritetsetniske danskere (som ikke benytter sundhedstilbud i det traditionelle foreningsliv) til at tage del i fællesskaber, som omhandler og fremmer både mental og fysisk sundhed. Flere af deltagerne fremhæver, at de på foranledning af projektet er begyndt at ændre deres tanker og adfærd i relation til temaerne kost og motion. Flere af deltagerne har ligeledes oplevet en reel forbedring af deres fysiske og mentale sundhed. Projektet har således bidraget til at reducere ulighed i sundhed for målgruppen ved at medvirke til en væsentlig forøgelse af deltagernes generelle trivsel. Det kan imidlertid også konkluderes, at de livsstilsændringer (ift. bl.a. kost og motion), som flere af deltagerne har foretaget, i høj grad er afhængige af deres fortsatte mulighed for at deltage i sundhedsfremmende fællesskaber og aktiviteter. Flere deltagere fremhæver, at motivationen til at holde fast i de gode vaner i udpræget grad afhænger af fællesskabet og af den tryghed og trivsel, som det foranlediger.

Der er fortsat parametre og barrierer, der bør adresseres, før indsatser som *Sunde Fællesskaber* til fulde kan reducere den ulighed i sundhed, som eksisterer for personer med minoritetsetnisk baggrund i Danmark. Nogle af disse udfordringer omhandler bl.a. sprog og inklusion. I enkelte af partnerskabsforeningerne fremgår det, at nogle af de aktiviteter, som er faciliteret af eksterne aktører - f.eks. foredrag og vidensoplæg - utilsigtet kommer til at reproducere ulighed i sundhed, fordi man glemmer at tage hensyn til de barrierer, som netop er forudsætningen for indsatsen. Dette gælder bl.a. sprogfærdigheder, viden om det danske sundhedssystem og forskelle i sundhedsopfattelse. Det er altså vigtigt, at eksterne samarbejdspartnere er bevidste om at facilitering sundhedsfremmende aktiviteter med udgangspunkt i de ressourcer og behov, som målgruppen oplever.

Slutteligt fremgår det af evalueringen, at partnerskabsmetoden har været et gavnligt metodisk greb i indsatsen, da den har understøttet brobygning mellem de minoritetsetniske foreninger - og deltagere - og aktører i eksisterende sundhedstilbud og indsatser. Samtlige foreningsrepræsentanter i indsatsen har været glade for partnerskabsmetoden og den sparring, som de har fået fra Diversity Works, og Diversity Works kan derfor med fordel bruge erfaringer og læringspotentialer fra *Sunde Fællesskaber* til at videreudvikle og justere brugen af partnerskabsmetoden i fremtidige indsatser og projekter. Det er evaluators vurdering, at projektets og partnerskabsmetodens største styrke netop er evnen til at få de minoritetsetniske foreninger til at se muligheder frem for begrænsninger ift. at fremme sundhed og trivsel blandt deres medlemmer.

DELTAGERNES UDBYTT

I forbindelse med evalueringen er der foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt projektets deltagere. Undersøgelsen er baseret på 96 besvarelser fra personer, som har deltaget i indsatsen. Deltagernes gennemsnitsalder er ca. 36 år, og ældste og yngste deltager er hhv. 68 år og under 13 år.

Som det fremgår af figur 1, oplever størstedelen af deltagerne, at de gennem *Sunde Fællesskaber* har fået mere viden om, hvordan man lever et sundt liv. Deltagerne er blevet bedt om at placere sig på en skala fra 1-5, hvor 1 er *I meget høj grad* og 2 er *Slet ikke*, og hele 49 deltagere (51%) oplever, at de i meget høj grad (1) har fået mere viden om, hvordan man lever et sundt liv. 26 deltagere (27%) har svaret 2, og det er således i alt 75 (78 %) af respondenterne, som i overvejende høj grad oplever en øget viden om et sundt liv. Et mindretal på 4 deltagere (4%) har svaret, at de slet ikke (5) har fået mere viden, mens 14 deltagere (15%) har svaret 3, som hverken angiver et positivt eller negativt svar.

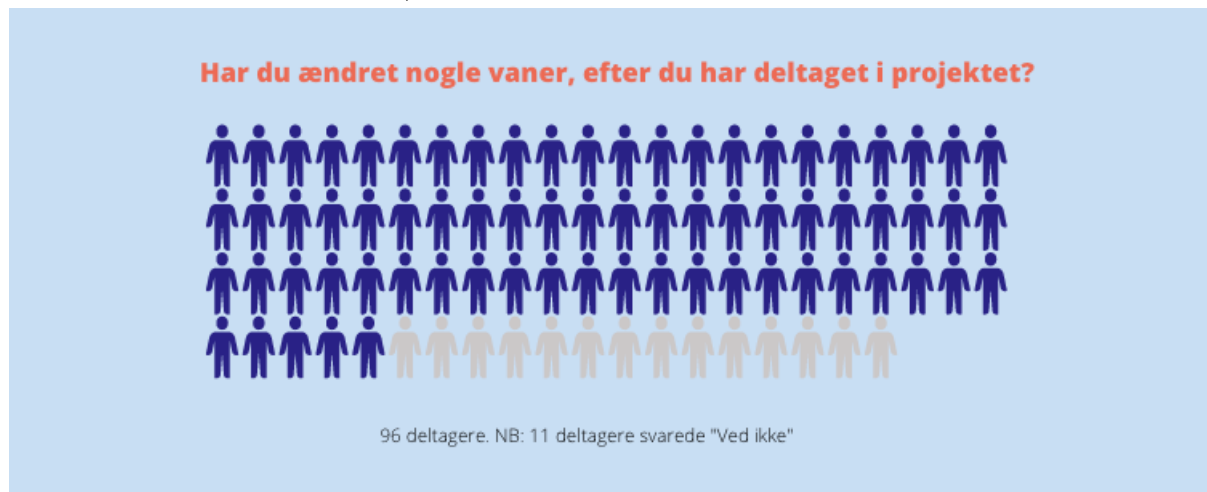
FIGUR 1: I HVILKEN GRAD OPLEVER DU, AT DU HAR FÅET MERE VIDEN OM, HVORDAN MAN LEVER ET SUNDT LIV?

En anden vigtig forandring, som *Sunde Fællesskaber* har medført er, at størstedelen af deltagerne oplever, at de har ændret deres vaner på baggrund af deltagelse i projektet. Dette fremgår bl.a. i de kvalitative interviews, hvor både deltagere og foreningsrepræsentanter fortæller, at mange af deltagerne har fået mod og motivation til at motionere og spise bedre. Samme tendens ses i surveyen, hvor 71 deltagere (74%) har svaret, at de har ændret vaner efter projektet. Kun 14 af de 96 respondenter (15%) har svaret, at de ikke har ændret vaner ift. sundhed. Deltagerne er i forlængelse af dette blevet spurgt om, hvilke vaner de har ændret, og ud af de 71 deltagere, som har ændret vaner, svarer størstedelen, at de tænker mere over at spise sundt (51 deltagere) og over at dyrke mere motion og træning (53 deltagere). Over en tredjedel (35 deltagere) svarer desuden, at de er mere opmærksomme

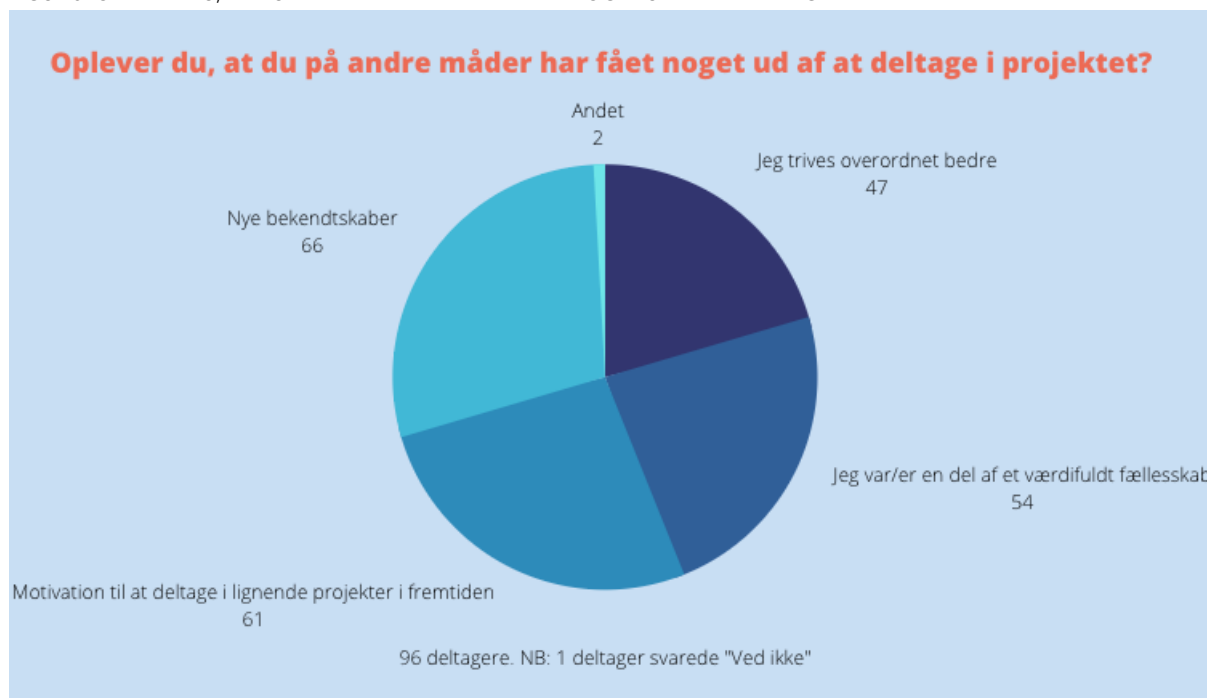
på deres mentale sundhed, og at de har fået en bedre søvnrytme (38 deltagere). Derudover bruger 16 personer tv, mobil eller computer mindre, og 2 er enten stoppet med at drikke eller drikker mindre alkohol, mens 5 deltagere er stoppet med at ryge eller ryger mindre.

FIGUR 2: HAR DU ÆNDRET NOGLE VANER, EFTER DU HAR DELTAGET I PROJEKTET?

Slutteligt er deltagerne blevet bedt om at svare på, hvorvidt de på andre måder har fået noget ud af at deltage i *Sunde Fællesskaber*. Her viser besvarelsene, at projektet særligt har haft stor betydning for deltagernes mentale og sociale sundhed. I figur 3 ses, at 54 deltagere (56%) føler, at de er en del af et værdifuldt fællesskab, og at hele 66 deltagere (69%) oplever, at de har fået nye bekendtskaber.

FIGUR 3: OPLEVER DU, AT DU PÅ ANDRE MÅDER HAR FÅET NOGET UD AF AT DELTAGE I AKTIVITETEN?

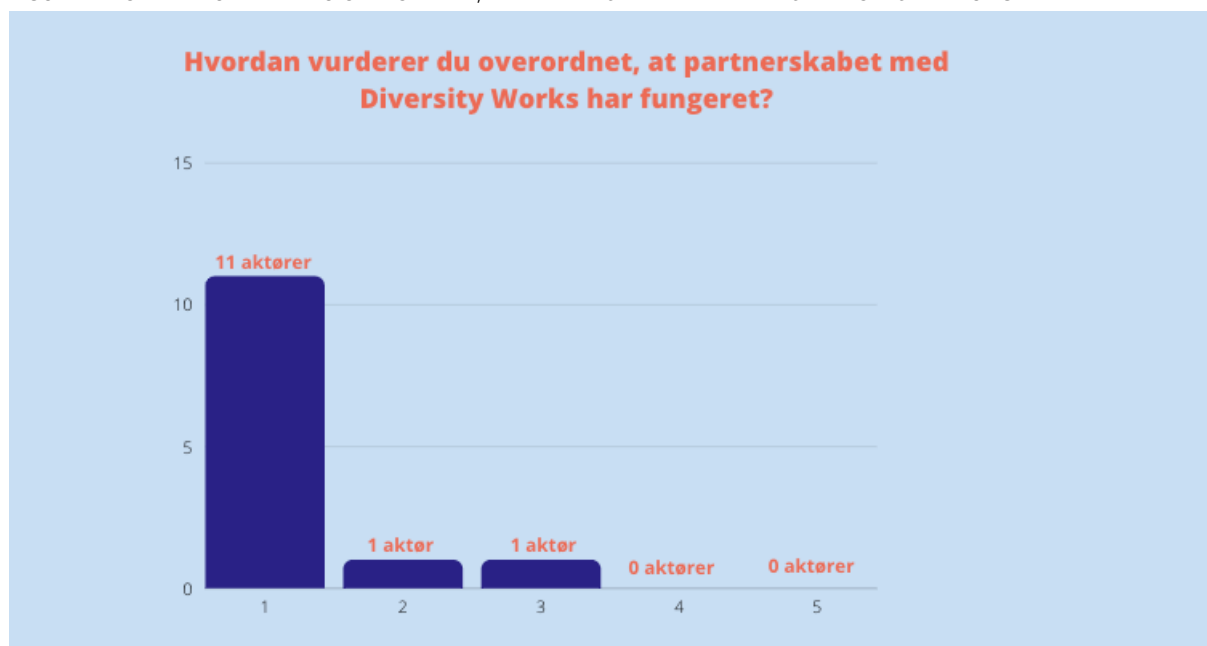
Samtidig viser figuren, at 61 deltagere (64%) føler sig mere motiveret til at deltage i lignende aktiviteter i fremtiden, hvilket indikerer en positiv udvikling i retning mod projektets ambition om at facilitere

sunde livsstilsændringer. Det er derudover værd at bemærke, at de 2 deltagere, der har svaret *Andet*, har uddybet deres besvarelser med ordene: "Jeg har fået flere venner" og "Jeg synes, det er mega-sjovt, og man får gode venner". Ud af de 96 deltagere, der har deltaget i undersøgelsen, har alle på nær en enkelt svaret, at de har fået et udbytte i relation til enten trivsel, bekendtskaber, fællesskab eller motivation. Den sidste deltager har svaret *Ved ikke*. Evaluator vurderer på baggrund af dette, at *Sunde Fællesskaber* generelt har foranlediget en lang række positive resultater i relation til deltagerens samlede sundhed, dvs. både fysisk, psykisk og socialt.

TILFREDSHED BLANDT FORENINGSREPRÆSENTANTER

Spørgeskemaundersøgelsen blandt foreningsrepræsentanterne består af 13 besvarelser fra personer, der har haft en koordinerende funktion i et partnerskab – det kan f.eks. være, at de har stået for kontakten med Diversity Works eller har haft ansvar for at definere og iværksætte aktiviteter i foreningen. Det fremgår af figur 4, at størstedelen af foreningsrepræsentanterne vurderer partnerskabet med Diversity Works som overordnet vellykket. Aktørerne har placeret sig på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er *Meget vellykket* og 5 er *Slet ikke vellykket*, og 11 af de 13 aktører (84%) har svaret, at partnerskabet overordnet har været meget vellykket (1). Yderligere 1 partnerskabsaktør har svaret 2, mens en enkelt har svaret neutralt, 3. Det er således tydeligt, at størstedelen af foreningsrepræsentanterne har været meget tilfredse med partnerskabet med Diversity Works.

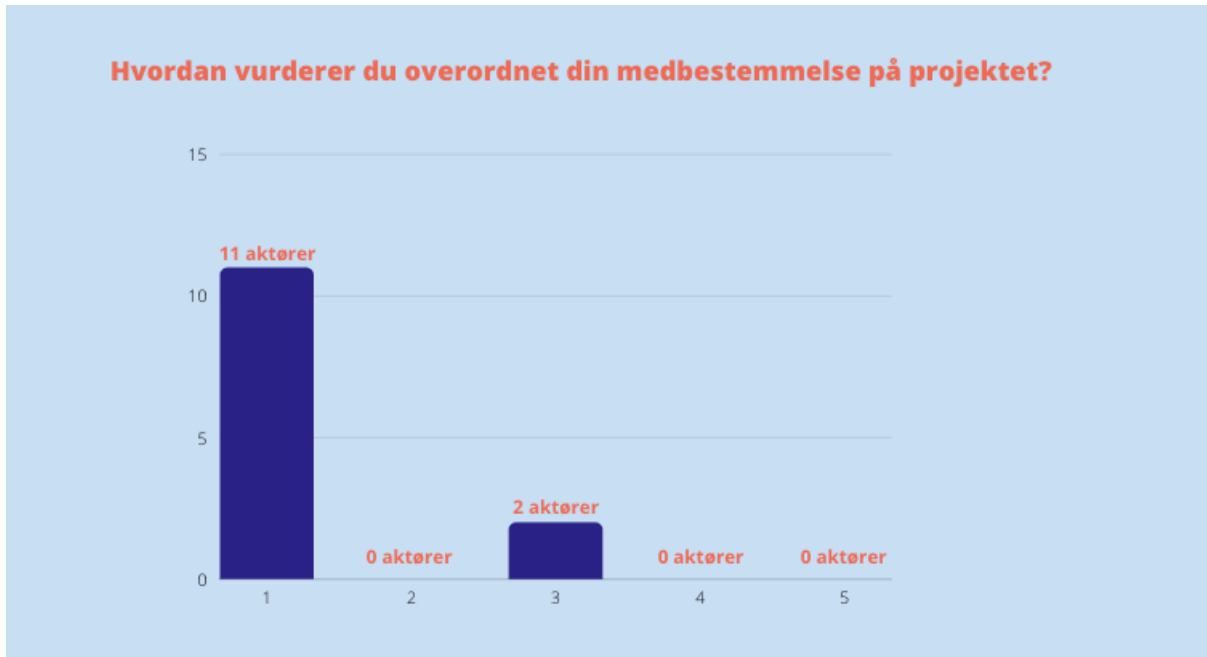
FIGUR 4: HVORDAN VURDERER DU OVERORDNET, AT PARTNERSKABET MED DIVERSITY WORKS HAR FUNGERET?

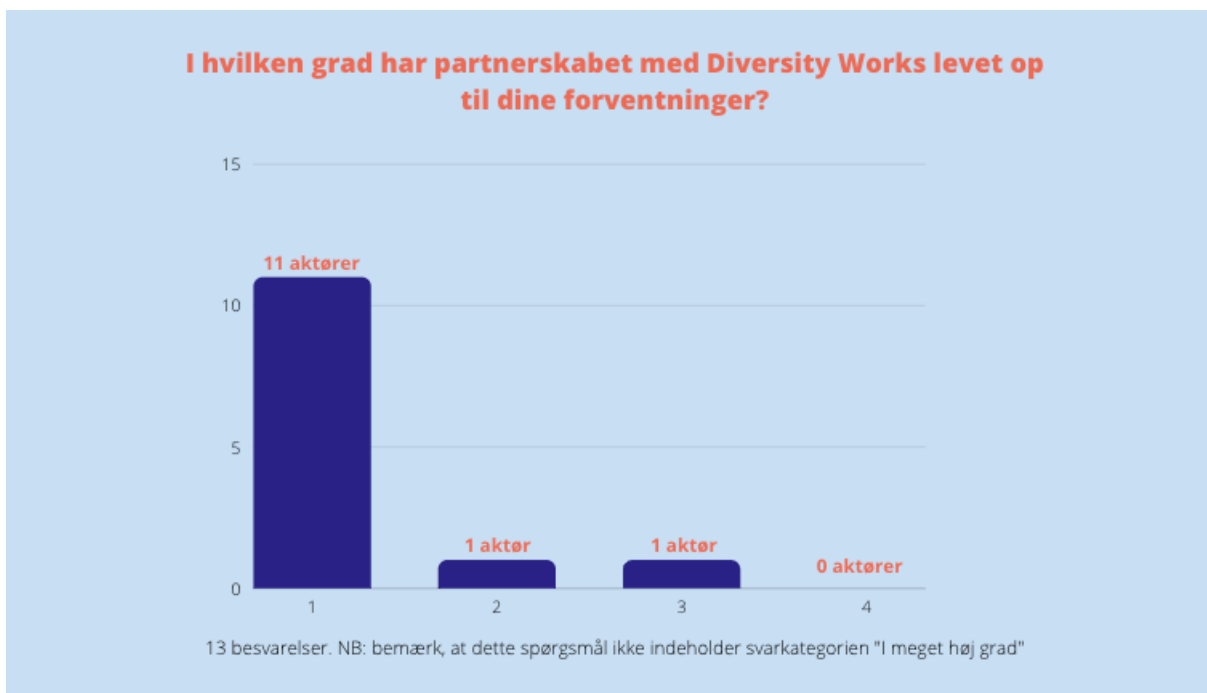
Spørgeskemabesvarelserne indikerer ligeledes, at Diversity Works er lykket med at skabe partnerskaber, hvor de enkelte foreninger har følt ejerskab over projektet og dets forankring i foreningens øvrige virke. På figur 5 fremgår det, at foreningsrepræsentanterne i høj grad har oplevet at have medbestemmelse på projektet. Svarene er angivet på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er *Stor medbestemmelse* og 5 er *Slet ingen medbestemmelse*, og figuren illustrerer, at 11 foreningsrepræsentanter (84%) har oplevet

stor medbestemmelse i samarbejdet med Diversity Works. Figur 6 viser, at de 11 foreningsrepræsentanter (84%) ligeledes mener, at partnerskabet i høj grad (1) har levet op til deres forventninger. Spørgeskemabesvarelsene viser dermed, at foreningsrepræsentanterne i udpræget grad har været tilfredse med partnerskabsaftalerne og samarbejdet med Diversity Works.

FIGUR 5: HVORDAN VURDERER DU OVERORDNET DIN MEDBESTEMMELSE PÅ PROJEKTET I PARTNERSKABET MED DIVERISTY WORKS?

FIGUR 6: I HVILKEN GRAD HAR PARTNERSKABET MED DIVERSITY WORKS LEVET OP TIL DINE FORVENTNINGER?

ANBEFALINGER TIL FREMADRETTEDE FOKUSOMRÅDER

FÆLLESSKABER

Det er tydeligt i evalueringen, at mange af deltagerne i *Sunde Fællesskaber* ikke føler, at de passer ind i de tilbud, som findes i det almene sports- og foreningsliv i Danmark. Flere deltagere fortæller, at de føler, at de "stikker ud" i almindelige sundhedstilbud og -indsatser, og at de føler, at andre kigger meget på dem, fordi de ser anderledes ud eller taler et andet sprog. Det er derfor evaluators opfattelse, at aktiviteterne i *Sunde Fællesskaber* udgør et essentielt sundhedstilbud til de målgrupper i Danmark, som ønsker at opleve og tage del i foreningslivet, men som endnu ikke føler sig klar til at træde ind i det klassiske Foreningsdanmark. For mange deltagere skyldes den manglende brug af almene sundhedstilbud således ikke manglende velvilje, men i stedet en manglende følelse af at blive imødekommet og inkluderet i de tilbud, som eksisterer i normalindsatsen for sport-, sundhed- og foreningsliv.

Det er evaluators generelle vurdering, at *Sunde Fællesskaber* har haft en stor social og sundhedsmæssig betydning for de mennesker, som har deltaget i indsatsen, og at projektet har faciliteret et vigtigt tilbud til minoritetsetniske danskere, som ønsker at øge og arbejde med deres egen sundhed. Dette fremgår tydeligt i interviews med flere deltagere, som bl.a. fremhæver, at indsatsen har haft en stor betydning for deres sociale netværk, integration og evne til at yde selvomsorg.

Evaluators anbefaler derfor, at man også i fremadrettede indsatser benytter og styrker de eksisterende fællesskaber i minoritetsetniske foreninger, således at man også fremover kan benytte foreningerne som et fælles udgangspunkt for at øge sundhed og trivsel blandt målgruppen minoritetsetniske danskere.

NETVÆRK OG ERFARINGSUDVEKSLING

Flere af foreningsrepræsentanterne fortæller, at de har været meget glade for at deltage i de netværksmøder, hvor partnerskabsforeningerne er mødtes på tværs for at udveksle erfaringer fra indsatsen. Netværksmøderne har givet foreningerne inspiration både i og uden for projektet, og mange har fået nye idéer til aktiviteter, der kunne afvikles som en del af *Sunde Fællesskaber*. Det er ligeledes tydeligt, at flere af foreningerne har fået øjnene op for det potentiale, som ligger i at samarbejde og løfte i flok på tværs af foreninger.

Flere af foreningsrepræsentanterne nævner erfaringsudvekslingen som en central del af projektet, idet de frivillige foreningskræfter har haft et stort behov for at få hjælp og inspiration til at holde styr på de mange administrative og logistiske opgaver, som indsatsen har foranlediget.

Evaluators anbefaler derfor, at man i fremtidige indsatser sikrer, at partnerskabsforeningerne i en struktureret kontekst får mulighed for kontinuerligt at mødes på tværs med henblik på fælles erfaringsudveksling og sparring.

SPROG

En af de udfordringer, som har fyldt mest på tværs af foreninger og eksterne samarbejder har været sprog. I enkelte af partnerskabsforeningerne har der været store sproglige skel mellem deltagere og afviklere af de sundhedsfremmende aktiviteter, herunder særligt de aktiviteter, der blev faciliteret som foredrag eller vidensoplæg. Her fremhæves det, at nogle eksterne undervisere ikke i tilstrækkelig grad har kunnet imødekomme de ressourcer og behov, som har været forudsætningen for målgruppens deltagelse i indsatsen. Dette har i nogle tilfælde betydet, at vidensoplæg ikke har været formidlet på en måde, som har været i øjenhøjde med deltagerne i de enkelte foreninger. De formidlingsmæssige udfordringer har bl.a. relateret sig til viden om målgruppens sprogkunderskaber, fysiske gener og hukkommelsesbesvær, samt generel viden om sundhed og det danske sundhedssystem.

Evaluators har i forbindelse med observation og interviews noteret, at det oftest er de eksterne samarbejdspartnere, der oplever sproget som en barriere. Det fremgår af interviews med både deltagere og foreningsrepræsentanter, at disse målgrupper ikke oplever manglende fælles sprog som en betydelig udfordring, men at de i stedet betragter det som en kontekstuel præmis for aktiviteterne, som de i fællesskab forholder sig til, når og hvis det bliver nødvendigt.

Denne erfaring bør dog indtænkes i fremtidige projekter, hvor man i højere grad kan fokusere på borgerinddragelse og ejerskab i aktiviteter, som omhandler kultur- og vidensformidling i forbindelse med temaet sundhed. Det vil desuden være fordelagtigt, at det i højere grad prioriteres, at der anvendes fagprofessionelle, som har erfaring med formidling og kendskab til målgruppen.

Evaluators anbefaler derfor, at man i fremtidige indsatser sikrer en fælles forventningsafstemning mellem foreninger og eksterne samarbejdspartnere forud for aktiviteterne, således at de eksterne aktører i højere grad målretter indholdet i oplæg og aktiviteter til de ressourcer og behov, som kendetegner målgruppen.

EKSTERNE OPLÆGSHOLDERE

Det fremgår af interviews med projektledelsen i Diversity Works, at det gennem indsatsen særligt har været udfordrende at skabe kommunale samarbejder og brobygning, fordi man i kommunalt regi har haft svært ved at finde tid til at prioritere samarbejde med projekter som *Sunde Fællesskaber*.

Projektlederen fremhæver derudover, at meget af det eksterne samarbejde er gået i stå, fordi flere kommunale aktører og større samarbejdsorganisationer har krævet et honorar for at holde f.eks. fore-

drag, rundvisninger eller oplæg. Disse honorarer har i nogle tilfælde været så store, at partnerskabsforeningerne ikke har kunnet imødekomme dem. Flere af de planlagte samarbejder har derfor ikke været mulige at gennemføre.

Evaluators anbefaler derfor, at foreningernes interne organisering skal styrkes særligt i relation til ansøgninger om fondsmidler og anden økonomisk støtte, således at de fremover har mulighed for at kapacitetsopbygge og forankre bæredygtige og stabile foreningsaktiviteter.

FORENINGSUDVIKLING FOR STYRKET BÆREDYGTIGHED OG FORANKRING

Det er evaluators vurdering, at partnerskabsmetoden overordnet har været gavnlig ift. at skabe sundhedsfremme blandt målgruppen i *Sunde Fællesskaber*. Det fremgår dog af interviews med de lokale foreningsrepræsentanter, samt projektledelsen i Diversity Works, at partnerskabsmetoden i løbet af projektperioden har været udfordret på en række parametre, som har vanskeliggjort arbejdet med de sundhedsfremmende aktiviteter. Disse parametre relaterer sig overordnet til organisatoriske og administrative erfaringer og kompetencer.

Evalueringen viser bl.a., at nogle af partnerskabsforeningerne har været udfordret ift. at efterleve de administrative og projektmæssige krav, der ligger i afviklingen af en større social indsats. Det vurderes dog stadig, at brugen af partnerskabsmetoden har været en styrke for projektet, idet de minoritetsetniske partnerskabsforeninger har et unikt kendskab til og indblik i målgruppens ønsker og behov. Det er evaluators vurdering, at særligt de lokale foreningsrepræsentanter er nøgleaktører ift. at fremme trivsel i målgruppen, og at det derfor vil være fordelagtigt at arbejde videre med at understøtte de lokale foreninger og deres organisatoriske ressourcer. Det vil derfor være fordelagtigt at fokusere fremtidige indsatser mod kompetence- og kapacitetsopbygning i partnerskabsforeningerne, idet et øget fokus på at styrke viden om og erfaring med projektledelse og evalueringsværktøjer vil bidrage til en bæredygtig forankring af lignende projekter fremover. Det vurderes, at fokus på bl.a. mobilisering, aktivering og fastholdelse af frivillige og deltagere sandsynligvis vil skabe bedre betingelser for sundhedsfremmende tilbud til målgruppen fremadrettet.

Evaluators anbefaler derfor, at man arbejder videre med at styrke de minoritetsetniske foreningers organisatoriske kompetencer og dermed styrker foreningernes mulighed for at bidrage til at reducere ulighed i sundhed blandt minoritetsetniske danskere.